

Nieuwe energie voor de Veenkoloniën, op zoek naar regionale comfortzones

Inzending:

Drenthe Groningen Drenthe

Mondjesmaat door het lint

Er zijn veel visies voor de Veenkoloniën. De bewoners worden planmoe. Wij stellen daarom een toetsingskader voor, waarmee richting kan worden gegeven aan bestaande initiatieven en waarmee de regio zich van uit een bottom up-benadering verder kan opmaken voor de opgaves waar zij voor staat. Dit doen wij vanuit een analyse van het gebied op verschillende schaalniveau's en de opgaves die zich voor de thema's bewoners, landbouw, energie en water voordoen. Bij de oplossingen die voor deze opgaves worden voorgesteld is gezocht naar verbindende elementen, waardoor zowel urgentie als draagvlak kunnen worden gecreëerd. Uitvoerbaarheid wordt daardoor vergroot. In dit essay worden de gemaakte keuzes op drie schaalniveau's geschetst. Het essay bevat tevens een uitvoeringsparagraaf, waarbij wordt ingegaan op de methodiek van de visie, een procesvoorstel wordt gedaan en een communicatiestrategie wordt geschetst.

De drie schaalniveau's

De Veenkoloniën

Er is gekeken naar de samenhang tussen de opgaves op het gebied van bewoners, landbouw, energie en water. Daarbij is een analyse gemaakt van de lopende initiatieven in de regio. De puzzel blijkt op dit schaalniveau goed in elkaar te passen. De bewoners van de regio geven aan dat het gebied goed is zoals het is. De plannen hoeven niet zo revolutionair. Tegelijkertijd is er een opgave rondom bevolkingskrimp. Er wonen nu ca. 200.000 mensen in de regio. De krimp kan de komende decennia oplopen tot 30%. Het voorzieningenniveau begint een kritische ondergrens te krijgen. Niets doen is geen optie. DGD kiest voor gerichte en uitvoerbare ingrepen en het faciliteren van particulier initiatief.

De Veenkoloniën zijn voornamelijk een landbouwproductiegebied. De teelt van suikerbieten en zetmeelaardappelen is echter gekoppeld aan Europese subsidies. Als gevolg van het Gemeenschappelijke Landbouwbeleid (GLB), dat op 1 januari 2014 in werking treedt, drogen subsidies op. Er is behoefte aan nieuwe economische dragers voor de regio. Economische dragers kunnen deels voortkomen uit het puzzelstukje energie, dat sterk wordt ingegeven door de energietransitie. Het kabinet zet in op 14% duurzame energieproductie in Nederland in 2020. De Veenkoloniën kunnen hier een bijdrage aan leveren.

De realisatie van een nieuwe energie-infrastructuur kan een tweede voorname stuwende economische activiteit leveren. Aanleg van een slim elektriciteitsnet ('*smart grid*'), en glasvezel kunnen bekostigd worden uit het puzzelstukje energie. Naast windenergie dragen geothermie (bodewarmte via warmte-koude-opslag en warmtekrachtkoppeling) en energiemaatregelen in de gebouwde omgeving bij aan de energie-oogst. Biogas is een vierde bron in de energietransitie. Nader onderzoek naar diepe geothermie voor energieopwekking via *directional drilling* wordt aanbevolen.

Door decentrale duurzame energieopwekking wordt het gebied een zelfvoorzienende CO² neutrale regio.

Ook op het gebied van water kampt de regio met grote opgaves. Er is meer buffervermogen nodig. De afhankelijkheid van wateraanvoer uit het IJsselmeer is groot. DGD doet dit door mogelijkheden te bieden voor de aanleg van waterberging, waardoor beter kan worden ingespeeld op pieken (hevige regenval en droogte), de introductie van water als centraal element in ecologische verbindingzones, het terugbrengen van hoogveen, de realisatie van natuurlijke oevers, het vergroten van de belevingswaarde / recreatieve waarde van water, in samenhang met pioniersgericht wonen en werken.

De Monden

De bewoners van de Monden - De Mondjes - zeggen : “Het is goed zoals het is, doe maar gewoon”. De visie van DGD sluit aan bij de maat van de Monden. De visie is Mondjesmaat. DGD zet in op het erkennen en versterken van bestaande kwaliteit.

De keuze voor de Monden (Drenthe Groningen Drenthe) is gemaakt vanuit historisch perspectief. Op de kaarten van omstreeks 1850 is het Stadskanaal in aanleg en is de aanleg van de Monden begonnen. Groningen neemt Oost Drenthe ter hand. De Monden vormen de overlap tussen Groningen en Drenthe en bevatten een kenmerkend en oorspronkelijk veenkoloniaal landschap.

Voorgesteld wordt om de Monden inclusief de randveenontginningen te zien als een monument met ruime mogelijkheden voor ontwikkeling, dat in beginsel voldoet aan de criteria voor werelderfgoed. De bestaande linten maken onderdeel uit van de monumentale structuur. De DGD-benadering bevat echter ruimte voor een nieuwe lint en nieuwe gebruikslagen voor de vier puzzelstukjes.

De bestaande linten vormen de comfortzones. Rondom deze comfortzones liggen comfortbufferzones.

De eerste comfortbufferzone van ca. 500 meter is bedoeld als buffer voor milieuhinder van grootschalige landbouw. Tussen enkele linten wordt hierdoor ruimte geboden aan grootschalige landbouw. Tussen Nieuw Buinen en 1^e Exloërmond ligt een bestaand gebied voor grootschalige landbouw rond de tweederdeweg. Voorgesteld wordt ook grootschalige landbouw toe te staan tussen 2^e Exloërmond en Valthermond. De overige vakken zouden dan mede in het kader van de monumentale status kunnen worden aangewezen als gebieden die vrij blijven van grootschalige bedrijfsgebouwen.

Voor windenergie geldt een comfortbufferzone van 1000 meter. Deze afstand komt voort uit de in Duitsland gehanteerde normen voor Windkraftanlagen (WKA). Een aantal Duitse deelstaten halen een groot aandeel energie uit wind. De invloed van WKA op mens en gezondheid is geclassificeerd. Bij een afstand van 1000 meter of meer van woningen tot WKA is de invloed gering. Staan de molens op 1000 meter, maar worden de woningen omringd door molens (‘eingekeist’), dan gaat de invloed van gering naar gemiddeld. . Vanuit voorzorg wordt voorgesteld om windenergie in De Monden toe te laten vanuit geschetst perspectief.

Comfortbufferzones houden de comfortzones comfortabel. Het comfort kan hierdoor tegen een

stootje. De DGD-visie is *Mondjesmaat door het lint*. Om aan de energieambitie te voldoen zet DGD daarom naast windenergie in op andere vormen van energievoorziening.

Bestaande verbanden kunnen worden versterkt door het voor bestaande inwoners en nieuwkomers eenvoudiger te maken om een beroep te kunnen doen op elkaars diensten. Breedband (= glasvezel) Internet biedt ongekende mogelijkheden tot het leggen van linken: een *over-en-weer-site* van vraag en aanbod van diensten/vervoer/oppas specifiek voor dit gebied.

Ecologische verbinding Buinen – Stadskanaal

DGD stelt voor om langs de N374 een nieuw lint te maken voor wonen, werken, recreatie, natuur en water. Hierdoor worden Drenthe en Groningen - de Hondsrug en het Stadskanaal - verbonden door een nieuw ecologisch lint. Dit nieuwe lint bestaat uit vier delen. Het deel tussen Buinen en Zuideind bestaat uit open water. Tussen Zuideind en de Drentse Mondenweg bestaat de verbinding uit bos met water. Tussen de Drentse Mondenweg en Westerdiep wordt voorgesteld hoogveen terug te brengen. Het laatste deel van het ecologische lint wordt ingericht als park met water. Langs het hele lint wordt voorgesteld ruimte te bieden aan pioniers, voor wonen, werken en recreatie.

Het pionierslint kan worden gezien als kralensnoer met afwisselend een open en gesloten beeld en afwisselende ondersteunende functies. In de kralen van het pionierslint liggen mogelijkheden voor *meer-generatiewoningen*. Diverse generaties onder één dak. Dit is een drempelverlagende factor om te vestigen, te blijven wonen of na opleiding of studie terug te komen. De A0 panelen bevatten enkele referentiebeelden.

De methodiek en uitvoering

De DGD-visie is de aanzet voor een toetsingskader. Het is de overtuiging van de DGD-visie dat de geschetste opgaves niet zozeer vragen om grootschalige, spectaculaire planvormen, maar juist om een kader dat richting kan geven aan uitvoering. Een overkoepelende benadering voor verschillende plannen en projecten, gericht op versterking van de kwaliteit van het gebied en zorgvuldige inpassing van nieuwe ontwikkelingen. De visie is tot stand gekomen door aan te sluiten bij bestaande initiatieven en de synergie tussen de verschillende opgaves te zoeken.

De benadering is bottom up. Bij de totstandkoming van de visie heeft DGD dan ook bij personen thuis en op straat interviews afgenomen met ouders van schoolgaande kinderen, een politicus, een agrariër, een kunstenaar, een restaurateur, een initiatiefnemer van windenergie, een marktkoopman en een ondernemer.

Proces turfsteken:

Met de stikker het veen op maat snijden.

Met de oplegger de turf op maat lossteken.

Met de slagkar de turf verplaatsen en op het zetveld

Naast draagvlak is een goed proces onontbeerlijk voor de uitvoering. Zoals gezegd zijn namelijk heel veel goede plannen gelanceerd, ontwikkeld en geïnitieerd. Kennelijk zal het organisatorisch vermogen op een andere, creatieve wijze ge-her-institutioneerd moeten worden.

Ons team zou analoog aan het turfsteken (zie kader), het vervolgproces met de bewoners, ondernemers, verenigingen en instanties uit het gebied mede willen organiseren, assisteren en faciliteren in de functie van aanjager, duwer, aanreiker etc. Kortom: in de rol van de stikker.

Wij adviseren een gebiedsregisseur aan te stellen met zowel ambtelijke als bestuurlijke competenties. Deze gebiedsregisseur managet de totstandkoming en uitvoering het programma. Hij of zij onderhoudt de contacten binnen het gebied, bewaakt de samenhang en coördineert en programmeert de plannen en projecten.

De gebiedsregisseur is voorwaardenscheppend voor en ondersteunend aan de instandhouding en vernieuwing van netwerken van actieve burgers. Die vormen samen een sociale infrastructuur van grote waarde. Deze netwerken kunnen onderling ervaring en kennis uitwisselen, de belangen behartigen van bewoners, krachten bundelen en op praktisch niveau samenwerken.

Wij menen dat het proces van burgerparticipatie en gebiedsgericht werken zeer effectief en efficiënt is wanneer gebruik wordt gemaakt van de systematiek DESIGN THINKING. Bewoners nemen actief deel en staan centraal. Zij betreden dan ook alle tredes van de participatieladder. Ergo zij worden niet alleen geraadpleegd, maar adviseren mee, zijn coproductent en meebeslisser.

Team Drenthe Groningen Drenthe DGD